

**Minimální preventivní program
školní rok 2023/24**

**Základní škola Velká Bíteš, příspěvková organizace
Sadová 579
Velká Bíteš**

Obsah

ÚVOD	3
1. ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVÍŠTĚ.....	4
2. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU.....	5
3. CÍL MINIMÁLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU.....	7
4. REALIZACE PREVENTIVNÍCH AKTIVIT	8
4.1 VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ	9
4.2 METODY PRÁCE	9
4.3 PRIMÁRNÍ PREVENCE V RÁMCI JEDNOTLIVÝCH ROČNÍKŮ	10
4.3.1 <i>První stupeň</i>	10
4.3.2 <i>Druhý stupeň</i>	15
4.3.3 <i>Navrhované výstupy</i>	18
5. SPOLUPRÁCE S RODIČI	19
6. VOLNOČASOVÉ AKTIVITY	20
6.1 POVINNĚ VOLITELNÉ PŘEDMĚTY	20
6.2 NEPOVINNÉ PŘEDMĚTY	20
6.3 KROUŽKY - ZŘIZOVANÉ ŠKOLOU NEBO JINÝMI SUBJEKTY	20
6.4 TRADIČNÍ AKCE NAŠÍ ŠKOLY	21
7. SPOLUPRÁCE S ODBORNÍKY A DALŠÍMI ORGANIZACEMI	22
8. RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ	23
8.1 PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ	24
8.2 VÝSKYT NEBO KONZUMACE ALKOHOLU VE ŠKOLE	26
8.3 VÝSKYT NEBO KONZUMACE TABÁKOVÝCH VÝROBKŮ	27
8.4 NÁLEZ, KONZUMACE NEBO DISTRIBUCE NÁVYK. LÁTEK	27
8.5 ZÁŠKOLÁCTVÍ	28
8.6 SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE - CAN.....	29
8.7 VANDALISMUS	29
8.8 KRÁDEŽE	30
8.9 HAZARDNÍ HRÁČSTVÍ.....	30
ZÁVĚR	31

Úvod

V současné době se na děti a mládež kladou větší a větší požadavky ze strany rodičů nebo školy, vnímají zbesilé tempo současnosti, pocítují znehodnocování mezilidských vztahů, dopadají na ně ekonomické problémy v rodinách, jsou vystaveni dravému prostředí na trhu práce apod., a mnohdy pod vlivem těchto a dalších okolností se jim samotným nedaří vyrovnat se přiměřeně s vlastními každodenními problémy, konflikty, problémy ve škole a dalšími náročnými životními situacemi. Mnohdy řešení svých potíží spatřují pouze v užívání alkoholu, v násilí a šikaně, v záškoláctví a dalších formách nežádoucího rizikového chování. A je i na nás, učitelích, abychom jim ukázali jiná východiska a vhodnější řešení svých problémů.

Minimální preventivní program naší školy není definitivní, je nutné ho upravovat, měnit podle aktuálních potřeb, protože každý nový školní rok přináší nové podněty, nápady, ale také problémy. Na základě zkušeností hledáme co možná nejefektivnější cesty, jak pozitivně působit na naše žáky.

1. Školní poradenské pracoviště

Výchovná poradkyně pro I. stupeň:

Mgr. Jana Kroutilová kroutilova.jana@zsbites.cz

konzultace: středa 10:50-11:40, 14:00-15:00 (dle domluvy)

Výchovná poradkyně pro II. stupeň, poradce pro volbu povolání:

Mgr. Lucie Kubičková 566 789 425 kubickova.lucie@zsbites.cz

konzultace: pondělí 10:00-10:45, čtvrtek 10:55-11:40 (dle domluvy)

Prevence rizikového chování:

Mgr. Markéta Velebová 566 789 425 velebova.marketa@zsbites.cz

(konzultace dle domluvy)

Mgr. Šárka Topinková 566 789 459 topinkova.sarka@zsbites.cz

Konzultace : středa 14:00-15:00 (dle domluvy)

Školní psycholog

Mgr. Lenka Rambousková 702 202 564 rambouskova.lenka@zsbites.cz

konzultace po předchozí domluvě v pondělí a čtvrtek

Speciální pedagog

Mgr. Valérie Štoksová 566 789 466 stoksova.valerie@zsbites.cz

Školní poradenské pracoviště (ŠPP) se schází vždy v takovém složení, jaké vyžaduje aktuální řešení situace, tzn. ředitelka školy, zástupkyně pro 1. a 2. stupeň, výchovné poradkyně pro 1. a 2. stupeň, metodičky prevence pro 1. a 2. stupeň, psycholog, speciální pedagog, vyučující, popř. žák nebo jeho rodiče. O řešených problémech ŠPP informuje vedení školy a ostatní členy pedagogického sboru, komunikuje s rodiči, spolupracuje s dalšími orgány a institucemi.

2. Analýza současného stavu

V našem regionu není užívání návykových látek mezi dětmi základní školy zatím zásadně rozšířeno, ale o úplné absenci hovořit nelze. Mimo školu se setkáváme s kouřením, požíváním alkoholu, kouřením marihuany, ve škole pak s ponižováním lidské důstojnosti, šikanou, kyberšikanou a záškoláctvím. Žáci jsou seznámeni s možnými následky kouření a požívání alkoholu. Orientují se v problematice zneužívání návykových látek, o rizicích i následcích distribuce, o vzniku závislosti.

Mnohdy nás zaráží tolerance okolí k rizikovému chování dětí. I k nám do školy docházejí děti z málo podnětného rodinného prostředí, ve většině případů rodina nevěnuje dítěti dostatek času, neprojevuje zájem o jeho problémy, nejsou stanovena pravidla chování.

Co se daří:

V prevenci rizikového chování využíváme běžné aktivity – besedy, video, pracovní listy, modelové situace, komunitní kruhy, ... osvědčily se nám zejména filmy Seznam se bezpečně 1 a 2. Spolupracujeme s Centrem prevence ze Žďáru nad Sázavou, Střediskem výchovné péče ve Velkém Meziříčí, K - centrem v Třebíči, spol. Sananin a dalšími organizacemi.

S velkým ohlasem se setkává i projektové vyučování na obou stupních škol. Každoročně pro oba stupně pořádáme Den Země, Svatováclavský pochod, aktuálně zařazujeme např. Den zvířat, nebo různé typy výstav a soutěží.

Zatímco na prvním stupni jsou projektové dny tvořeny obvykle v rámci jedné třídy, na druhém převažují projekty ročníkové, např. Den stromů, Jaro, Média, Čím budu apod.

Žákům nabízíme i volnočasové aktivity při škole. Z důvodu malého zájmu se ne všechny kroužky podaří realizovat. Ve městě pracuje několik dětských zájmových útvarů, především sportovních, a ZUŠ.

Velkým přínosem pro evaluaci třídních kolektivů je i školní parlament. V něm se zástupci jednotlivých tříd (od 5. do 9. ročníku) scházejí a na schůzkách prezentují nové nápady, návrhy, ale i kritické připomínky. Učí se formulovat svoje myšlenky, vyjadřovat názory, naslouchat druhým, diskutovat o problémech, navíc samostatně působí na chování ostatních žáků.

Máme schránku důvěry pro 1. i 2. stupeň. Na 1. stupni je umístěna ve spojovací chodbě mezi oběma budovami, na 2. stupni je umístěna vpravo za hlavním vchodem. Mladší žáci se s ní seznamují formou dramatických výstupů spolužáků z 5. ročníku, kteří jim vysvětlují smysl a fungování schránky. V roce 2017 jsme se přihlásili do projektu

„Nenech to být a něco udělej“ a zřídili elektronickou schránku důvěry. Její přínos spatřujeme především v tom, že i ti, kteří naši školu denně nenavštěvují (např. rodiče), mohou oznámit nežádoucí projevy chování. Navíc umožňuje i našim žákům větší soukromí při sdělování závažných informací.

V posledních letech je velmi kladně hodnocena spolupráce 1. a 9. ročníku. Velcí jsou příkladem pro ty mladší, učí je různým dovednostem, pomáhají při výuce, komunikují. Posilují v sobě pocit samostatnosti, zodpovědnosti, učí se pomáhat. Malí v nich vidí velké kamarády, kteří se o ně zajímají a oceňují jejich snahu a pokroky.

Na začátku 6. ročníku probíhá program zaměřený na poznání nového kolektivu, psychosociální hry a teorii učení.

Ve všech ročnících prvního stupně na začátku školního roku probíhají adaptační aktivity.

O všech aktivitách školy informujeme jednak na panelech na obou stupních školy, jednak na webových stránkách a pak také v místním tisku.

Co se nedaří, co nás trápí:

- časté absence a pozdní příchody některých žáků
- opakované používání mobilu ve vyučování
- zhoršující se mezilidské vztahy, nezájem o sebe navzájem, nezájem o jakoukoli aktivitu navíc – což pravděpodobně souvisí se zhoršujícím se klimatem i ve společnosti, každý prosazuje jen své zájmy, není ochotný se dohodnout na nějakém kompromisu
- špatná komunikace s některými rodiči, především problémových žáků

Úkoly na příští období:

- pokračovat ve všech aktivitách, které se nám osvědčily
- vytvářet příznivé klima ve škole mezi žáky i mezi vyučujícími
- nabízet rozmanité náměty a činnosti ve vyučování i mimo něj

3. Cíl minimálně preventivního programu

Dlouhodobým cílem primární prevence je zlepšení odolnosti dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům. Dalším cílem je snaha o zmenšení rizika vlivů, které narušují optimální osobnostní a sociální vývoj dítěte, snažit se omezovat dostupnost návykových látek. Společně s rodiči se snažíme formovat osobnost žáka, která je vzhledem k svému věku schopná orientovat se v dané problematice, vážit si svého zdraví, smysluplně nakládat se svým volným časem a osvojit si základní sociální dovednosti. Chceme vést žáka ke zdravému sebevědomí, objektivnímu sebehodnocení, poznání sebe sama. Důležitou podmínkou pro splnění těchto cílů je zdokonalování komunikačních dovedností mezi žákem, učitelem a rodiči, posilování vzájemné úcty a důvěry, ochota pomoci při překonávání překážek.

Ve vyučování se snažíme o dostatečnou informovanost všech žáků v oblasti rizikového chování, vedeme je ke zdravému životnímu stylu.

Vzhledem k nejčastějším projevům rizikového chování v našem regionu se zaměřujeme především na:

- alkoholismus a kouření
- virtuální drogy (počítače, televize, mobil, internet)
- šikanování a ubližování, kyberšikana
- záškoláctví
- vandalismus a další formy násilného chování
- krádeže osobních věcí
- sexuální rizikové chování
- týrání a zneužívání dětí
- ohrožování mravní výchovy mládeže
- poruchy příjmu potravy
- domácí násilí
- sebepoškozování

4. Realizace preventivních aktivit

Za koordinaci tvorby a kontrolu realizace minimálně preventivního programu zodpovídá metodik prevence, spolupracuje s učiteli, výchovnými poradci, odborníky, institucemi, organizacemi a vedením školy. Podílí se na analýze aktuálního stavu a na řešení jednotlivých problémů. V tomto věku považujeme za nejdůležitější vštípit dítěti přesvědčení, že zdraví je základní životní hodnotou, kterou je třeba chránit. Prevenci provádíme průběžně, na 1. stupni hlavně v hodinách tělocviku, pracovních činnostech, našeho světa, českého jazyka, na 2. stupni především v hodinách občanské výchovy, výchovy ke zdraví apod.

Metodik prevence:

- zpracovává minimální program prevence
- monitoruje výskyt rizikového chování a řeší ho (ve spolupráci s třídními učiteli)
- spolupracuje se školním poradenským pracovištěm, s jinými odborníky
- zajišťuje preventivní aktivity
- poskytuje metodické vedení činnosti pedagogů v oblasti prevence
- shromažďuje a poskytuje materiály ze školení a studia k problematice rizikového chování – učitelům i dětem

Výchovný poradce:

- vyhledává a provádí orientační šetření žáků
- zprostředkovává diagnostiku, spolupracuje s odborníky
- eviduje děti s SPU, integrované žáky, shromažďuje odborné zprávy a informace o žácích v poradenské péči
- zaměřuje se na profesní orientaci žáků, podává informace o přijímacím řízení

Třídní učitel:

- mapuje vztahy ve třídě a informuje o výskytu nežádoucího chování metodika prevence nebo výchovného poradce
- podílí se na naplňování preventivních cílů ve své třídě

4. 1 Vzdělávání pedagogů

Škola předkládá učitelům nabídku programů, seminářů a školení, zabývajících se tematikou rizikového chování. Pedagogové se v rámci svých možností těchto aktivit zúčastňují buď přímo ve škole (semináře PaedDr. Z. Martínka o agresivitě žáků, Mgr. M. Veselé o právu ve škole, Mgr. R. Ježkové o šikaně, Mgr. Jiřího Haldy o komunikačních dovednostech ... – dle možností je v několikaletých cyklech zveme opakovaně) nebo se individuálně zúčastňují seminářů, např v PPP. V poslední době je preferováno vzdělávání prostřednictvím webinářů, které poskytují dostatečně širokou nabídku témat.

4.2 Metody práce

Pro uplatňování preventivních strategií využíváme tradiční metody práce, jako jsou výklad, beseda, diskuse, samostatné, párové i skupinové práce. Ale osvědčuje se nám taky projektové vyučování, dramatizace, sociální hry - hraní rolí, situační hry, komunitní kruh, brainstorming, trénování způsobu odmítání, vyjadřování a obhajoba vlastního názoru, nácvik verbální a neverbální komunikace, vytváření vlastních pravidel pro soužití ve třídě, výtvarné a slohové zpracování problému, dotazník, referát atd. Tyto metody využíváme nejen při výchovně vzdělávacím procesu, ale i při mimoškolních akcích. Obecně se zaměřujeme na:

- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- navozování příznivého sociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v oblasti hygieny, životosprávy
- sdělení základních informací z oblasti prevence
- spolupráci s rodiči - (minimálně dvakrát ročně na třídních schůzkách)
- informování rodičů o výskytu rizikového chování ve škole
- nabídku volnočasových aktivit ve škole
- ekologickou výchovu
- účast v soutěžích výtvarných, sportovních, vědomostních atd.

- návštěvy divadelních představení, koncertů a besed apod.

4.3 Primární prevence v rámci jednotlivých ročníků

4.3.1. První stupeň

Na prvním stupni jsou vybraná témata zařazována do výuky nenásilně. V rámci učiva jsou probírána témata, která bezprostředně s prevencí souvisejí, jsou součástí ŠVP.

1. – 3. ročník

Vztahy mezi lidmi – rodina, kamarádství, mezilidská komunikace, vztahy ve třídě ...

Zdravý životní styl – lidské tělo, zdraví a jeho ochrana, zacházení s léky, základní hygienické návyky, režim dne, zdravá strava, pohyb, odpočinek, ...

Návykové látky – poškozování zdraví, závislosti, ...

Osobní bezpečí – ubližování, šikana, ochrana při obtěžování cizí osobou, sexuální obtěžování, schránka důvěry, kam se obrátit o pomoc ...

Chování v krizových situacích – jak se zachovat, tísňové volání, ...

Multikulturní výchova – tolerance k odlišnosti, ...

4. – 5. ročník

Zdravé vztahy – dětský kolektiv, domov, rodina, komunikace, důvěra, ...

Zdravý životní styl – lidské tělo, životospráva, sport, odlišnost mezi pohlavími, puberta, handicapovaní lidé ...

Návykové látky – léčivé a návykové látky, negativní vliv tabáku a alkoholu na zdraví, důsledky nevhodných návyků, nácvik odmítání ...

Osobní bezpečí – na koho se obrátit o pomoc, tísňové volání, linky bezpečí, schránka důvěry, projevy šikany, komunikace s cizí osobou, sebepoznání a sebedůvěra, ...

Multikulturní výchova - reklama, ovlivňování lidí, ...

Nežádoucí chování – vandalismus, krádež, ...

Nad rámec tohoto učiva se ještě v měsíčních cyklech věnují běžným komunikačním nebo i rizikovým situacím, ve kterých se žák ve svém životě může ocitnout.

Třídní učitelé po analýze třídního kolektivu rozhodují, na jakou problematiku se více zaměří. Pro všechny ročníky na prvním stupni je vypracována stručná metodika, v případě potřeby může být zařazeno i jiné téma.

Tematické bloky ve výuce zaměřené na prevenci rizikového chování

Ročník	Předmět	Vzdělávací oblast	Téma	Časová dotace	Vyučující
I. – V. ročník	NS, Č	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace	Pravidla silničního provozu, bezpečná cesta do školy Školní řád, pravidla třídy Schránka důvěry Šikana, škádlení	září	Třídní učitelé
I. – V. ročník	NS, Č	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace	Vztahy mezi žáky Tolerance odlišností Vzájemná pomoc Spolupráce při řešení úkolů	říjen	Třídní učitelé
I. – V. ročník	NS, Č	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace	Kyberšikana, bezpečné používání internetu Závislost na počítačových hrách Osobní bezpečí	listopad	Třídní učitelé
I. – V. ročník	NS, Č	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace	Cizí osoby, styk s cizí osobou	prosinec	Třídní učitelé

I. – V. ročník	NS, Č	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace	Dětská práva, práva a povinnosti žáků Linka důvěry, kam se obrátit o pomoc	leden	Třídní učitelé
I. – V. ročník	NS, Č	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace	Učebnice, ničení majetku školy (vandalismus) Krádeže, lhaní	únor	Třídní učitelé
I. – V. ročník	NS, Č	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace	Zdravá výživa, zdravý životní styl, hygiena Návykové látky, škodlivé účinky na zdraví	březen	Třídní učitelé
I. – V. ročník	NS, Č	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace	Účastník silničního provozu Chodec, cyklista, spolujezdec (rizikové chování v dopravě) Ochrana přírody	duben	Třídní učitelé
I. – V. ročník	NS, Č	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace	Minimum společenského chování Pozdrav, poděkování, omluva Zásady společenského chování	květen	Třídní učitelé
I. – V. ročník	NS, Č	Člověk a jeho svět Jazyk a jazyková komunikace	Bezpečné prázdniny Důležitá telefonní čísla První pomoc (extrémně rizikové sporty)	červen	Třídní učitelé

téma: Schránka důvěry

- její umístění, smysl a účelnost (vysvětlit dítěti jak a v jaké situaci ji použít)
- jak se mohou bránit, na koho se obrátit
- žáci 5. ročníku připraví krátkou dramatizaci typických situací dětské šikany. Mladší se dozvědí od starších spolužáků, jak se mají zachovat, co v takové situaci dělat. Třídní učitelé mohou využít této dramatizace jako motivace k následné diskusi, komunitnímu kruhu apod.

téma: Pravidla třídy

- nutnost znalosti školního řádu (jeho poslání a účel), z něho vycházet
- pravidla si tvoří děti samy (učitel pouze napomáhá, usměrňuje, přivádí k řešení,...)
- pravidla se stávají závazným dokumentem třídy, je nutné je odsouhlasit všemi žáky (rodiče informovat o existenci pravidel)
- raději stanovit méně pravidel, aby se daly lépe dodržovat
- pravidla vytvořit v pozitivním znění v 1. osobě
- prodiskutovat, jak řešit porušení, jak se zachovat ...
- naučit se řešit už zárodky problémů, učit se lépe komunikovat
- průběžně hodnotit vzniklé situace, snažit se konfliktům předcházet

téma: Kyberšikana

- co je to šikana obecně, specifikovat kyberšikanu
- uvést příklady, jak může kyberšikana vypadat v praxi
- vědět, co si nesmím nechat líbit -
 - hanlivé a urážlivé SMS, emaily, zprávy na Facebooku (opakovaně zdůraznit možnost založení profilu až od 13 let)
 - vytvářet nebo rozesílat zesměšňující obrázky, fotky, videa, fotokoláže, ...
 - webové stránky nebo blogy s cílem zesměšnit
 - vydírání, zastrašování, ohrožování prostřednictvím sociálních sítí, ...
- jak se v takové situaci zachovat, kam se obrátit o pomoc – rodiče, učitelé, policie, schránka důvěry, linka důvěry

téma: Cizí osoby

- možná nebezpečí plynoucí ze setkání nebo z komunikace s cizími osobami
- co dělat, jak se zachovat v situaci, kdy mi cizí osoba něco nabízí, ... - nácvik obranné reakce, nácvik odmítnutí
- kde hledat pomoc, na koho se obrátit – policie, linka důvěry, ...
- nutností je zapnutý mobil
- nedomlouvat si schůzky s neznámým člověkem, pozor na odlehlá místa, informovat o svém pohybu blízké, kamarády, ...
- úkolem je děti neděsit, ale varovat

téma: Vztahy mezi dětmi

- dětská práva, všichni jsme si rovni
- respektování se, tolerance odlišností
- oslovování jménem
- pozdrav, prosba, poděkování
- spolužák, kamarád
- ochota pomoci
- stmelovací hry, komunitní kruh

téma: Žákovská knížka

- nutnost denně ji nosit do školy
- obal, úprava, přesnost údajů – tvoje vizitka
- pravidelná kontrola rodičů – podpisy
- absence – včasnost omlouvání
- co dělat při její ztrátě
- nepřípustné vytrhávání listů, přelepování, přepisování údajů, zmizíkování, falšování podpisů - sankce

téma: Krádež, lhaní

- být opatrný na své věci, zbytečně nenosit cennosti nebo peníze, event. je uložit u učitele

- mít své věci pod kontrolou, udržovat pořádek
- posilovat důvěru, potlačovat závist
- komunitní kruh, dramatizace

téma: Účastník silničního provozu

- chodec, cyklista, spolujezdec
- znalost základních dopravních značek a pravidel
- bezpečné přecházení přechodu
- kolo a jeho vybavení
- bezpečnost – cyklistická přilba, brýle, bezpečnostní pásy
- reflexní prvky – vidět a být viděn
- cyklista s doprovodem, samostatný cyklista
- beseda s policií
- výukové programy na PC

téma: Minimum společenského chování

- základ dobrých mezilidských vztahů
- pozdrav – jak – jinak dospělého, jinak kamaráda – vhodné výrazy
 - koho – všechny učitele, ne jen toho svého, jiné zaměstnance, spolužáky
 - kde – doma, ve škole, v jídelně, družině, v obchodě, u lékaře, ...
- poděkování
- žádost – poprosit
- omluva
- situační scénky, komunitní kruh, zkušenosti dětí

téma: Bezpečné prázdniny

- cizí osoby – neotvírat cizím lidem, opatrnost
- prázdninové sporty – bezpečnost při koupání, odhadnout své síly, ... cyklistika, turistika, táboření – oheň, bouřky, ...
- cizí zvířata

- alkohol, kouření, drogy – odmítnutí, následky, ...
- virtuální svět – nebezpečí plynoucí z nudy a ze zvědavosti, ...
- důležitá telefonní čísla, zásady první pomoci
- komunitní kruh, dramatizace

4.3.2 Druhý stupeň

Práce na 2. stupni je náročná na koordinaci, učitelé se snaží o to, aby nedocházelo k překrývání a přesycení žáků informacemi, usměrňují mýty. Témata prevence jsou zastoupena v učivu různých předmětů, zejména v občanské výchově a výchově ke zdraví, přírodopisu, chemii, informatice, ale též v zeměpisu, českém jazyce i angličtině. Důležitým úkolem je vytvořit pozitivní třídní klima.

6. – 9. ročník

Mezilidská komunikace

- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- učí se spolupracovat ve skupině a přijímat zodpovědnost za společné úkoly
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, neřeší je násilím
- učí se respektovat odlišné názory, chování jiných lidí, ...
- asertivita

Právní vědomí

- znají základní dětská práva a významné dokumenty upravující lidská práva a ochranu dětí
- znají školní řád a pravidla chování ve škole
- rozliší protiprávní jednání, uvědomují si právní odpovědnost za své chování
- přestupek – trestný čin
- vandalismus, krádež, záškoláctví, křivá výpověď, podvod, dealerství, zneužívání, ...
- znají orgány právní ochrany občanů, vědí, kam se obrátit o pomoc

Multikulturní výchova

- podobnost a odlišnost lidí, rasismus, xenofobie, lidská práva, ...
- snaží se o toleranci k menšinám, zájem o jinou kulturu, jiné země, ...

Zdravý životní styl

- vývoj člověka – chápe specifika jednotlivých období
- vědí, čím se vyznačuje správná výživa, uvědomují si nebezpečí vzniku poruch příjmu potravy
- životospráva - režim dne, důležitost odpočinku, pohybu, spánku, hygieny, ...
- učí se předcházet civilizačním chorobám
- chápou význam fyzického i psychického zdraví, handicapovaní lidé
- jsou si vědomi plné odpovědnosti za svůj sexuální život z hlediska etiky a zdraví
- uvědomují si nebezpečí pohlavních (nebo infekčních) nemocí, vědí, jak se chránit
- seznamují se se zodpovědným přístupem k mateřství a rodičovství
- uvědomují si rozdíl mezi léky a drogami - první pomoc při otravě léky
- návykové látky – nebezpečí vzniku závislostí, jejich důsledky pro zdraví i život, ...
 - účinky drog, působení drog na lidský organismus
 - legální drogy – alkohol, cigarety – snadná dostupnost
 - škodlivé vlivy návykových látek v těhotenství
 - doping, dealerství, jednání fair play
 - nácvik odmítání
- vědí, kam se obrátit o pomoc, tísňové volání

Vztahy mezi lidmi

- plně chápou význam rodiny a její funkce
- vztahy mezi dívkami a chlapci
- znají projevy šikany, agrese v různých situacích a etapách života (v dětství, ve stáří, handicapovaní a nemocní lidé, ...), různé formy násilí
- virtuální drogy - sociální sítě, mobily – závislost
- gamblerství
- vědí, jak se bezpečně pohybovat ve virtuálním prostoru – desatero bezpečného internetu
- vědí, jak se může projevovat kyberšikana
- chápou, co je ohrožování mravní výchovy, zneužívání, dětská pornografie

- uvědomují si vliv médií na chování lidí – reklama, projevy násilí, ...
- volí vhodný způsob chování a rozhodování v krizových situacích, snaží se najít přijatelné řešení problému, konfliktu
- zvládají modely chování v krizových situacích

4.3.3 Navrhované výstupy

Výstupy po 3. ročníku

- výchova ke zdravému životnímu stylu, základní zdravotní návyky
- základní sociální dovednosti
- základní znalosti školního řádu, pravidla chování
- základní informace o funkcích lidského těla
- základní informace o lécích a jejich prodeji
- postoj k užívání alkoholu a cigaret
- informace, kam se obrátit v případě potřeby
- dovednost trénovat sdělování pocitů
- základní dětská práva
- rozdíly v komunikaci mezi dětmi a dospělými

Výstupy po 5. ročníku

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj estetického a právního vědomí
- základní dětská práva
- znalost školního řádu
- lidský organismus a péče o něj
- informace o lécích a drogách, legálnost - nelegálnost
- lidé, kteří mohou pomoci
- schopnost rozeznat rizikové chování

- schopnost čelit tlaku vrstevníků
- nácvik komunikace s dospělými
- schopnost přijímat a poskytovat pomoc
- postoj k mediální reklamě

Výstupy po 9. ročníku

- odpovědnost za své zdraví a zdraví ostatních
- eticky hodnotné postoje a způsoby chování
- smysluplné využívání volného času
- informace o drogách, legálnost a nelegálnost
- postoj k uživatelům drog
- co se stane, když někdo užije jednotlivé druhy drog
- účinky alkoholu v různých situacích
- síť nabízených poradenských služeb, centra odborné pomoci
- rizika zneužívání návykových látek
- poznání sebe sama
- přijímání zodpovědnosti za své chování
- orientace v problematice závislosti

5. Spolupráce s rodiči

O aktuálním dění ve škole a možnostech případné pomoci jsou informováni rodiče a zákonní zástupci žáků prostřednictvím sdělení v žákovských knížkách nebo Bakalářích, třídních schůzek, individuálních schůzek, webových stránek, regionálními a místními periodiky, vývěskami.

Několikrát ročně se schází třídní důvěrníci z řad rodičů s vedením školy, kde společně diskutují o problémech, navrhují a přijímají různá opatření, rozhodují o financování školních akcí. Sami pak informují ostatní rodiče ve svých třídách o aktuálním dění.

Pro rodiče škola nabízí:

- pravidelný kontakt třídního učitele s rodiči
- slavnostní zápis dětí do první třídy
- slavnostní společné uvítání prvňáčků a jejich rodičů
- dny otevřených dveří
- zájmové akce společné pro děti a rodiče
- besídky pro rodiče, především na 1. stupni
- výstavky prací dětí
- konzultace s výchovnou poradkyní, metodičkou prevence
- možnost půjčování odborné literatury o návykových látkách, prevenci
- na webových stránkách seznámení se školním řádem a minimálním preventivním programem
- další osvětové besedy a aktivity – viz. Proměny krajiny Bítešska

6. Volnočasové aktivity

6.1 Povinně volitelné předměty

8. a 9. ročník:

- Společenskovední seminář
- Seminář a praktika z přírodopisu
- Informatika
- Konverzace z angličtiny

6.2 Nepovinné předměty

- Náboženství

6.3 Kroužky

V letošním školním roce nabízíme tyto kroužky:

Pro 1. stupeň:

- anglický kroužek
- sportovní hry
- výtvarný kufřík
- sborový zpěv
- taneční kroužek
- deskové hry

Pro 2. stupeň:

- český jazyk hravě
- matematika s nadhledem
- sportovní hry
- malování a kreslení
- vaříme a pečeme hravě

Externí kroužky:

- Mighty Shake
- parkur

6.4 Tradiční akce naší školy

- Svatováclavský pochod - turistická akce pro veřejnost (28. září)
- výuka plavání – 3. a 4. ročník v bazénu v Kuřimi (podzim –zima)
- týdenní lyžařský kurz 7. ročníku – výjezd do některého z českých lyžařských středisek nebo Skiareál Fajtův kopec ve Velkém Meziříčí (leden – únor)
- Den Země (22. dubna)
- Den otevřených dveří
- jarmark
- třídní výlety (květen – červen)
- výstavy výtvarných prací našich žáků pro veřejnost
- projektové dny
- besedy - 1. pomoc, drogová problematika, dopravní výchova, ...

- exkurze do různých firem a podniků ve městě a blízkém okolí
- divadelní představení, výchovné koncerty
- sportovní soutěže
- zájezdy na večerní divadelní představení především do brněnských divadel
- 1. – 5. ročník: spolupráce s městskou knihovnou, Baliny, Planetárium v Brně, Technické muzeum v Brně, divadlo Radost, EC PodpoVrch, ZOO Jihlava, Brno, Praha aj.
- 6. ročník: Planetárium v Brně, Anthropos v Brně, Městské muzeum ve Velké Bíteši, ekosystémy okolí, městská knihovna
- 7. ročník: Tišnov-Předklášteří, Kralice, NPR Mohelenská hadcová step, městská knihovna, Praha
- 8. ročník: Slavkov, Vídeň
- 9. ročník: Anglie, Terezín/Osvětim, JE Dukovany aj.

7. Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi

Subjekty, se kterými škola spolupracuje:

- s odborem sociálních věcí MěÚ ve Velkém Meziříčí –Mgr. Marta Muchová
 - Mgr. Magdaléna Teplá
 - Mgr. Bronislav Strnad
- s Centrem prevence Oblastní charity ve Žďáru nad Sázavou
- se Střediskem výchovné péče ve Velkém Meziříčí
- s Policií ČR – obvodní oddělení Velké Meziříčí
- s Městskou policií ve Velké Bíteši
- s PPP a SPC ve Žďáru nad Sázavou
- s odborným garantem primární prevence Kraje Vysočina
- s K-centrem v Třebíči
- s dětskými lékaři – MUDr. Jana Ráboňová, MUDr. Jan Ráboň ...

8. Rizikové chování ve školním prostředí

Školní řád vymezuje pravidla chování ve škole. Žáci jsou s ním seznámeni vždy na počátku nového školního roku, dále i v průběhu školního roku podle potřeby. Rodiče jsou se školním řádem seznámeni prostřednictvím webových stránek školy, seznámení s ním stvrzují podpisem.

Školní řád jasně sděluje, že žák do školy nesmí nosit věci, které by mohly ohrozit zdraví, způsobit úraz nebo ohrožovat mravní výchovu nebo nesouvisí s výukou.

Není dovoleno nosit, držet, užívat, distribuovat a zneužívat návykové látky. Porušení bylo klasifikováno jako hrubý přestupek.

Ve škole jsou sledovány i další projevy rizikového chování - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus. Při jejich zjištění budou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

- a. Individuální pohovor se žákem
- b. Podle zjištěných informací spolupráce s rodinou
- c. Doporučení kontaktu s odborníky
- d. V případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního oboru, oddělení péče o dítě
- e. Oznámení Policii ČR
- f. Následná péče o viníky, oběti, práce na ozdravení třídního kolektivu

Obecný postup řešení krizových situací (šikaně):

- pokud informaci o počáteční šikaně obdrží pedagog (třídní učitel) od zákonných zástupců, okamžitě zahájí vyšetřování, informuje o tom metodika prevence, výchovného poradce (školní poradenské pracoviště), stejně bude postupovat, pokud informaci získá od žáka nebo jiné osoby ve škole
- v případě, že se projevy šikany potvrdí, informuje ředitele školy i jeho zástupce
- ředitel zváží všechny dostupné informace a rozhodne, zdali problémem zvládneme řešit vlastními silami nebo požádáme o pomoc zvenčí
- jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na řešení
- zápis z průběhu šetření pořizuje metodik na základě vlastních informací nebo získaných od ostatních jmenovaných
- průběžně třídní učitel komunikuje i se zákonnými zástupci oběti
- po vyřešení případu svolává třídní učitel schůzku zákonných zástupců, kde je

ve spolupráci s ostatními jmenovanými osobami seznámí s výsledky vyšetřování a následnými opatřeními

- všechny orgány zvenčí (orgán sociálně právní ochrany dětí, Policii ČR, ...) oslovuje ředitel školy (ev. metodik prevence)
- rovněž ředitel školy (pokud neurčí svého zástupce) komunikuje se zřizovatelem školy, eventuálně s médii
- pokud je nutné o dané situaci informovat i ostatní žáky školy, tyto skutečnosti sdělují třídní učitelé ve svých třídách

8.1 Program proti šikanování

Cílem programu je předcházet rizikovému chování tím, že vytvoříme ve škole bezpečné, spolupracující a podnětné prostředí pro výchovu a vzdělávání. Měli bychom se snažit o začlenění každého dítěte do kolektivu, upevnit v něm pocit bezpečí a jistoty.

Na co bychom se měli zaměřit:

- důraz je nutné zaměřit na vytváření dobrých vztahů uvnitř třídních kolektivů, dbát na dobré vztahy mezi žáky navzájem, na vztahy mezi žáky a učiteli
- pracovat s třídním kolektivem i při neformálních příležitostech
- důsledně a systematicky vést k osvojování norem lidského soužití
- dohled nad žáky v prostorách, kde by mohlo k šikaně docházet
- komunikace s žáky, všímavost, osobní příklad
- komunikace mezi pedagogickými pracovníky a spolupráce se zákonnými zástupci žáka
- znalost přímých a nepřímých znaků šikanování, vědět, kam se obrátit o pomoc

Krizový plán

- specifický postup a způsob řešení, kompetence jednotlivých osob (ředitel školy metodik prevence, výchovný poradce, pedagog, rodič, PPP, kurátor, Policie ČR)
1. Přijetí prvotní informace – zapsat (datum, kdo, kdy co sdělil, podpis)
 2. Odhadnout stadium a formu, zvážit, zdali jsme schopni ji vyřešit sami nebo požádáme o pomoc odborníky, zvolit postup
 2. Rozhovor s těmi, kteří na šikanu upozornili (s informátory) a s oběťmi

3. Nalezení vhodných svědků
4. Individuální, popř. konfrontační rozhovory se svědky (nespojovat oběť s agresorem)
5. Zajištění ochrany obětem
6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
7. Vyřešení – potrestání, usmíření, ...
8. Výchovní komise - rozhovor s rodiči oběti/-í (jednotlivě)
 - rozhovor s ostatními rodiči jednotlivých žáků (agresorů – jednotlivě)

V případě potřeby zprostředkovat odbornou pomoc pro oběti a agresory – PPP, SVP, psychologa ...
10. Třídnická hodina – uzavřít kauzu, ...
11. Třídní schůzka – informovat, co se stalo, co bude následovat, ...
12. Práce s celou třídou – nastavit pravidla,

Pokročilá (neobvyklá) šikana

1. Bleskový odhad závažnosti a záchrana oběti
2. Zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
3. Zabránění domluvě na křivé výpovědi
4. Pokračující pomoc a podpora oběti (lékař)
5. Nahlášení policii, kontaktovat odborníky na šikanování, informace rodičům
6. Vlastní vyšetřování – rozhovory s obětí a informátory, s agresory
7. Vyřešení situace, potrestání viníků
8. Práce na obnově pozitivních vztahů ve třídě

Běžnou šikanu řeší metodik prevence se školním poradenským pracovištěm, ředitelem a třídním učitelem. V případě pokročilé šikany spolupracujeme s odborníky zvenčí, informace policii nebo orgánu sociálně právní ochrany dětí předává ředitel školy.

Specifickým druhem šikany je kyberšikana.

Oproti běžné šikaně se může lišit v několika směrech – nemusíme znát útočníka, ani nemusíme dlouho vědět, že jsme obětí. K šikanování ve virtuálním světě může docházet prakticky kdykoliv a jakkoli dlouho. Často bývá doplňkem klasické šikany.

Pro potlačení jakýchkoli možností výskytu je potřeba mít ve školním řádu ošetřena pravidla používání mobilních telefonů a jiných elektronických zařízení, které děti nosí do školy. V hodinách informatiky jsou seznamováni s pravidly bezpečného internetu.

- Při řešení kyberšikany je nutné prověřit možné souvislosti s běžnou šikanou
- Zajistíme ochranu oběti, informujeme operátora nebo zřizovatele webových stránek. Doporučíme, aby oběť přestala komunikovat s útočníkem, je nutné uchovat všechny důkazy kyberšikany – obraťte se o pomoc na experta IT
- Je třeba celou věc důkladně vyšetřit a požádat o odbornou pomoc – IT expert, PPP, policie, OSPOD ... zvolit vhodné opatření, které odpovídá závažnosti prohřešku. Některé případy kyberšikany nespádají do kompetence školy.
- Informujeme rodiče - postup stejný jako u klasické šikany
- Žádáme informace od všech zúčastněných institucí, konečný verdikt
- Následuje postih

8.2 Výskyt nebo konzumace alkoholu ve škole

O zákazu a důsledcích požívání alkoholu jsou žáci seznamováni během celé školní docházky. V případě, že se alkohol objeví ve škole, je třeba:

1. Zabránit žákovi v další konzumaci alkoholu
2. Učitel posoudí závažnost aktuálního stavu žáka a v případě bezprostředního ohrožení zdraví a života volá lékaře, podle zdravotního stavu žáka se učitel pokusí zjistit, jak se alkohol do školy dostal (kdo jej přinesl, distribuoval, užíval, ...)
3. Oznámení vedení školy
4. Třídní učitel (ev. metodik, ředitel) informuje rodiče o závažnosti situace a podle potřeby doporučí rodiči, aby si dítě odvezl.
5. V případě opakovaného výskytu nebo konzumace alkoholu škola informuje

orgán sociálně právní ochrany a pediatra.

8.3 Výskyt nebo konzumace tabákových výrobků

Zákon zakazuje kouřit ve všech vnějších i vnitřních prostorách všech typů škol a školských zařízeních. Pokud se nějaký tabákový výrobek ve škole objeví, je třeba:

1. Zabránit dítěti v dalším užívání tabákového výrobku
2. Zjistit, jak se výrobek do školy dostal (kdo jej přinesl, distribuoval, užíval, ...)
3. Informovat vedení školy
4. Informovat zákonného zástupce
5. V případě opětovného užití škola informuje orgán sociálně právní ochrany.

8.4 Nález, konzumace nebo distribuce návykových látek

Samotný nález návykové látky, nález návykové látky u žáka:

1. Látku zajistit, aby nemohlo dojít k dalšímu užívání
2. Informovat vedení školy, provést záznam o nález
3. Informovat Policii ČR, ta informuje zástupce nezletilého žáka

Konzumace návykové látky

1. Žákovi je nutné v další konzumace zabránit, návykovou látku odebrat
2. V případě, kdy by mohl být žák pod vlivem návykové látky v ohrožení zdraví nebo života, škola volá lékařskou službu.
3. Informovat vedení školy
4. Informovat zákonného zástupce a orgán sociálně právní ochrany

Distribuce návykových látek

1. Jestliže učitel má podezření na přítomnost návykové látky ve škole, informuje vedení školy
2. informuje Policii ČR - podezření ze spáchání trestného činu, zkonzultuje s ní další postup a vyrozumí zákonného zástupce

Vždy při řešení i nápravě bychom měli diskrétně vyšetřit okolnosti konkrétního případu, rodičům doporučit kontakt s odborníky - Linka důvěry, PPP, SVP apod.

8.5 Záškoláctví

Dle našeho školního řádu je zákonný zástupce žáka povinen do tří kalendářních dní uvědomit školu o důvodu nepřítomnosti svého dítěte ve škole. Po příchodu do školy musí žák předložit omluvenku. U předem známých absencí musí žák tuto informaci sdělit svému učiteli.

- neomluvená absence do 10 hodin – třídní učitel o ní informuje výchovného poradce, řeší ji formou pohovoru se zákonným zástupcem žáka
- neomluvená absence od 11 do 25 hodin – ředitel školy svolává školní výchovnou komisi, podle závažnosti provinění lze udělit výchovné opatření
- neomluvená absence přes 25 hodin - oznámení orgánu sociálně právní ochrany dětí
- v případě opakovaného záškoláctví během školního roku – hlášení Policii ČR
- pokud máme důvodné podezření nasvědčující zanedbávání školní docházky, můžeme požadovat jako součást omluvenky potvrzení ošetřujícího lékaře

V rámci prevence, na které se podílí třídní učitel, výchovný poradce, metodik, ostatní učitelé a zákonní zástupci žáka, je žádoucí:

- a) aby třídní učitel vedl dokumentaci o absenci žáků
- b) spolupracovat se zákonnými zástupci
- c) zjistit příčiny záškoláctví

- d) vést výchovné pohovory s žáky
- e) spolupracovat s PPP
- f) uskutečňovat setkání školního poradenského pracoviště
- g) spolupracovat s orgány sociálně právní ochrany dětí

8.6 Syndrom týraného dítěte – CAN

Jde o nepřijatelné chování, kterého se na dítěti dopouštějí dospělí. Nejčastěji má podobu týrání, zneužívání a zanedbávání. Pro odhalování tohoto chování je nutné, aby si učitel všiml možných změn v chování dítěte nebo fyzických znaků vypovídajících o násilném zacházení.

V této problematice se jeví jako nejdůležitější pohovor mezi učitelem a žákem. Je nutné navodit příjemnou spolupracující atmosféru, ale pokud žák z nějakého důvodu s učitelem komunikovat nechce, doporučíme Linku bezpečí. Nejdříve informujeme vedení školy a domluvíme se na společném postupu. V každém případě ale informujeme orgán sociálně právní ochrany dítěte. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, musí se obrátit na Policii ČR.

8.7 Vandalismus

Ve školním řádu je stanoveno, že žák zodpovídá za pořádek na svém místě. Pokud poškodí nebo zničí svévolně majetek školy, žáků, učitelů či jiných osob, zajistí svépomocí její opravu, pokud je škoda většího rozsahu, musí rodiče žáka uvést na vlastní náklady věc do původního stavu nebo zaplatit škodu. V případě, že rodiče nechtějí danou věc uvést do původního stavu nebo uhradit opravu, vyrozumíme Policii ČR.

8.8 Krádeže

Ve školním řádu je uvedeno, že žák dbá na dostatečné zajištění svých věcí. Nenosí do školy cenné věci či větší obnos peněz. V nutném případě (placení obědů, výletů) si je uschová u třídního učitele. Případné ztráty věcí ohlásí neprodleně svému třídnímu učiteli. Pokud dojde ke krádeži, je nutné informovat ředitele školy a školní poradenské pracoviště, rovněž i rodiče poškozeného. Je potřeba vyšetřit okolnosti a příčiny takového jednání, zohlednit polehčující okolnosti (krádeže z donucení, ...) Policii voláme pouze při škodě vyšší než 5 000,- Kč nebo na žádost rodičů poškozeného. Při nápravě upřednostňujeme dohodu o vrácení nebo náhradě škody mezi pachatelem a poškozeným. Rodiče pachatele informujeme až po zjištění příčin a potvrzení pachatele. Pokud by se pachatel takového jednání dopustil opakovaně, tuto skutečnost bychom nahlásili odboru sociálně právní ochrany dětí.

8.9 Hazardní hráčství

Hazardní hra ve škole by se neměla tolerovat. U drobných neorganizovaných her (karty o peníze) se jedná o prvotní formy hazardu, a přestože nejde o vysoce rizikové aktivity, je třeba jim věnovat pozornost. Žák je povinen v počítačové učebně se řídit řádem učebny, který mimo jiné používání on-line hazardních her zakazuje. Ve škole je navíc zakázáno používat mobilní telefon, zákaz se tudíž vztahuje i hraní on-line hazardních her. V případě výskytu tohoto nežádoucího chování se snažíme problém řešit citlivě. Zmapujeme situaci ve třídě a informujeme rodiče hráče. Nabídneme pomoc pracovníků ŠPP. Pokud rodina pomoc odmítá, musíme tuto skutečnost nahlásit OSPOD.

V případě návazné intervence se obrátíme o pomoc na PPP.

Závěr

Minimální preventivní program naší školy je součástí výchovy a vzdělávání po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho pedagogický sbor, žáci, rodiče i odborníci.

Bere zřetel na věk i osobní charakteristiky jedinců a snaží se hledat správnou cestu ke zdravému životnímu stylu. Snaží se být námětem k mnoha činnostem, které by mohly předcházet rizikovému chování. Snaží se být také návodem na zvládnání různých životních situací, které nás v období povinné školní docházky mohou potkat, ale rozhodně jej nemůžeme chápat jako samospasitelný nástroj. Každý žák je individualita, každá situace je jedinečná a neopakovatelná, tudíž žádný návod není zcela jednoznačný a jediný správný. Vždycky problém musíme zvažovat z různých úhlů a mít na paměti specifika dané situace. V každé situaci musíme myslet na to, že to bude o lidech, s lidmi a pro lidi.